

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

HYDROPE ANASARCA.

1018111111111111111111

1018111111111111111111

1018111111111111111111

Peirce (J. P.)

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,

D E

HYDROPE ANASARCA:

Q U A M ,

A N N U E N T E S U M M O N U M I N E ,

E x Auctoritate Reverendi admodum Viri ,

D . G U L I E L M I R O B E R T S O N , S . T . P .

A C A D E M I A E E D I N B U R G E N A E P R A E F E C T I ;

N E C N O N

A m p l i s s i m i S E N A T U S A C A D E M I C I c o n s e n s u ,

E t n o b i l i s s i m a e F A C U L T A T I S M E D I C A E d e c r e t o ;

P R O G R A D U D O C T O R I S ,

S U M M I S Q U E I N M E D I C I N A H O N O R I B U S A C P R I V I L E G I I S

R I T E E T L E G I T I M E C O N S E Q U E N D I S ;

E R U D I T O R U M E X A M I N I S U B I C I T

T H O M A S P O L L A R D P E I R C E ,

B A R B A D E N S I S .

S O C I E T . R E G . P H Y S . E D I N . S O C . H O N O R A R Y

N e c n o n

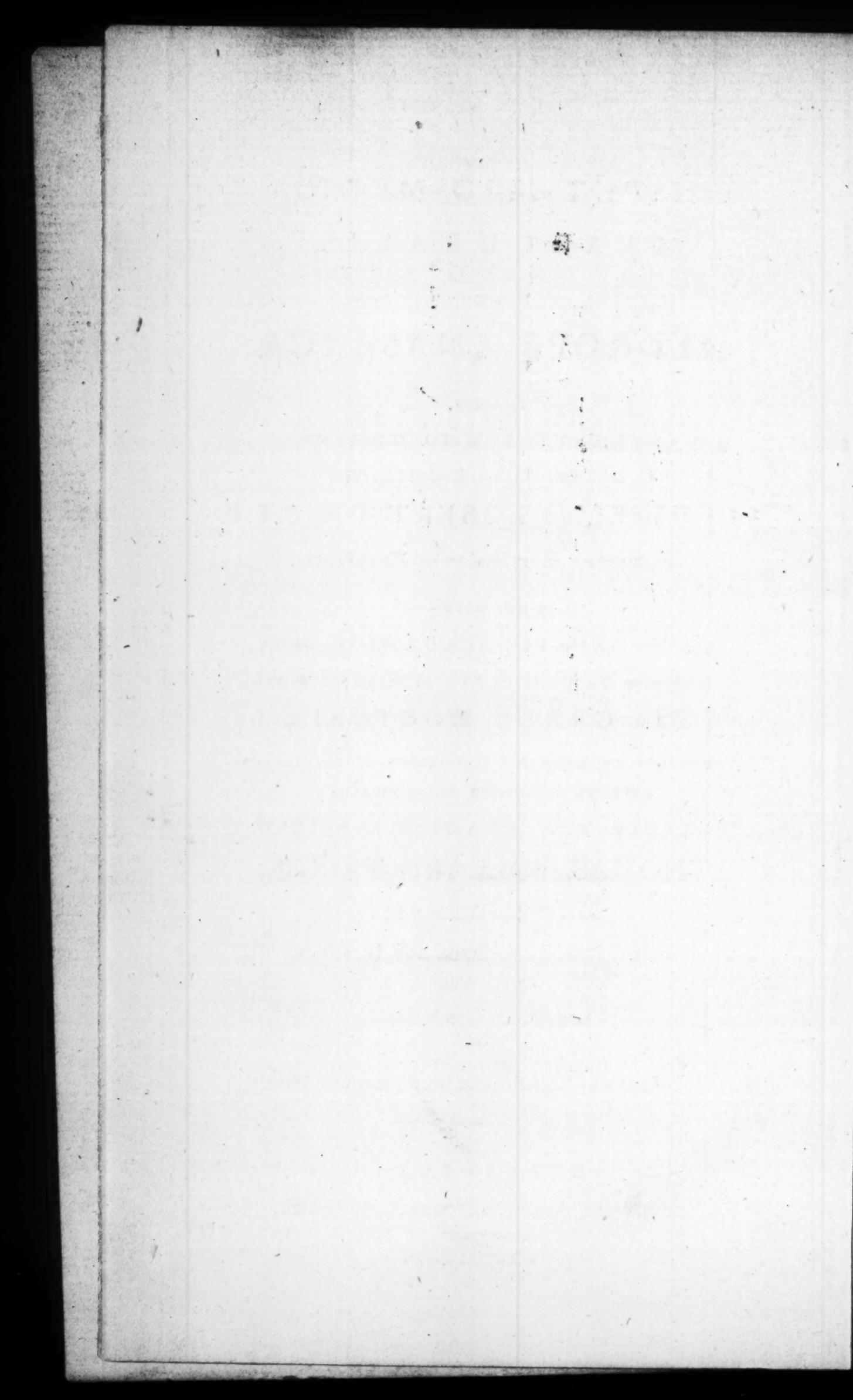
L Y C . M E D . L O N D . S O D .

Ad diem 12. Septembris, hora locoque solitis.

E D I N B U R G I :

E X C U D E B A T A D A M U S N E I L L C U M S O C I I S .

M D C C X C I I .

VIRIS SPECTATISSIMIS,

JOANNI BOND, ARMIGERO;

necnon

JOANNI RYLAND, ARMIGERO,

Londinenibus :

ob multa beneficia,

in se collocata;

et

ob amicitiam, nunquam

a memoria obliterandam,

qua

illum prosecuti sunt:

(

ITEMQUE,

Viro peritissimo,

JACOBO HENDY, M. D. &c. &c.

apud Barbadiam artem Apollineam

prosperrime excenti,

ob fructus

quos

illo auspice, in tirocinio accepit,

Hacce studiorum suorum primitias

Qualesquales sint, summæ observantiae

Testimonium,

D. D. Dque

A U C T O R.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

HYDROPE ANASARCA.

PROÆMIUM.

EX innumeris malis quæ vitæ humanæ fermentam obsident, nullum forsan lugubrius aut plus molestiæ secum affert quam Dirus Hydrops. Cum latex effusus diversas corporis partes occupare solet, morbus igitur in diversa genera jure distribuitur. Horum præcipua sunt Hydrocephalus, Hydrothorax, Afcites et Anasarca. De his omnibus figillatim

A tractare,

2 DISPUTATIO MEDICA

tractare, hujusmodi disquisitionum limites haud finunt. De Anasarca igitur, quippe quæ omnibus hydropum speciebus frequentior est, et his sœpe præcurrit aut conjungitur, Disputationem meam Inauguralem conscribere mihi arridet.

MORBI DEFINITIO.

“ Corporis totius vel partis ejus intumescentia mollis, inelasticæ. Species sunt,

“ *imo*, Anasarca (*serosa*) a retento sero ob evacuationes solitas suppressas, vel ab aucto sero ob ingestam aquam nimiam.

“ *2do*, Anasarca (*oppilata*) a compressione venarum.

“ *3to*, Anasarca (*exanthematica*) post exanthemata et præcipue post erysipelas suborta.

“ *4to*, Anasarca (*anaemia*) a tenuitate sanguinis per hæmorrhagiam producta.

“ *5to*,

DE HYDROPE ANASARCA. 3

“ 5to, Anasarca (debilium) in debilibus a
“ morbis longis, vel ab aliis causis.*”

HISTORIA MORBI.

Anasarca ingruente, vegetus faciei color marcescit ; pallor lividus aut subviridis paulatim obrepit ; gratus oculorum nitor hebefcit ; album eorundem colorem plumbeum induit, limbusque lividus in orbita vicina observatur ; labia sublivida fiunt ; vultusque luridus spectaculum luctuosum ostendit. Hæc comitatur crurum ac pedum intumescentia mollis, non dolens, cuti concolor ; quæ, utpote nullam refiliendi vim habens, foveolam digitii pressu effectam, retinet. Hæc turgescentia vespere maxima, mane minima, observatur : quod ex situ corporis pendet. Aqua enim, pondere suo, ad partes inferiores semper decidit. Progrediente morbo,

* CULLENI Syn. Nofol. Meth. vol. 2. genus lxxv.

4 DISPUTATIO MEDICA

morro, tumor ad superiora paulatim progreditur. Femora, abdomen, thorax et postremo facies, manus, totumque corpus afficiuntur; brachia et manus nonnunquam distenduntur, ut tumor utris repleti instar, renitatur; nec jam ut antea, elevatis cruribus ut in lecto fieri solet, discutitur. Partes quæ imam sedem obtinent, aut cellulis laxioribus instructæ sunt, et ita a natura comparatæ sunt ut nihil adipis habeant, maxime distenduntur. Hinc scrotum et præputium in viris, et in feminis, pudendorum labia tum propter situm tum facilitatem quâ distenduntur, præ cæteris partibus magis tument. Nonnunquam (ut quibusdam fertur) latex viam fibi in cava corporis interiora patefacit, superficiemque antea distentam, deserit. Nonnunquam vero, cutis ita distenditur, ut per cuticulam humor stillet: fin autem hæc impervia fiat, in vesiculos quæ brevi disrumpuntur, elevatur: et nonnunquam sanguinis circuitu in cutis vasis intercluso, gangræna inducitur. Porro, functiones omnes læduntur.

A morbi

morbi initio, urina parce redditur; modo aquosa est, modo serum refert; saepe autem subrubra et crassa, sedimentum lateritium dimittens. Sitis fere ab initio urget, tandem inexplebilis; et lingua arescit; interdum vero hoc non evenit donec febricula accenditur, quae indies aucta vires penitus convellit. Tuffis ficca, inter decumbendum potissimum molestia, somnumque arcens cum anxietate et spirandi difficultate, initio haud raro, nonnunquam non nisi sub morbi finem, ægrotantem fatigat. Arteriarum pulsus solito frequentiores, parvi ac debiles, etiam corpore quiecente; modo autem tardiores et inæquales micant. Cutis ab initio arida, paullatim delicato sensu quo antea prædita fuit, orbatur: et hoc vitium interdum adeo augetur ut cutim, infcio ægro, ambustum fuisse, feratur. Alvus per totum fere morbi decursum, adstricta est, quibusdam tamen exemplis diarrhæa supervenit. Signa omnia tandem ingravescunt; ægri vires franguntur, ita ut musculi

6 DISPUTATIO MEDICA

se contrahendi vim amississe videantur. Nausea nonnunquam adest ; hancque nonnunquam lethalis syncope excipit. Æger, auctâ jam spirandi difficultate, vix decumbere potest : rebus ita se habentibus, exitus lethalis modo citius, modo serius, evenit. Sæpe in ultimis, spiritus penitus interclusus, aut lethargus, oppresso cerebro, vitæ finem imponit. Nonnunquam vero fieri adsolet ut morbus longum temporis spatium perficit : et functiones vitæ necessariæ, licet tumor sit ingens, morbi viribus diu obsistat et illibatae maneat : vel febris lenta ægrum paulatim conficiat. Modo functiones, tumore mediocri existente, citius graviusque afficiuntur ; cuius rei ratio non facile redditur.

DE DIAGNOSI.

Cum omnes species supra recensitæ, exceptis, secundâ (oppilatâ) et quibusdam speciei quintæ

DE HYDROPE ANASARCA. 7

quintæ varietatibus, idiopathicæ fint, et ex eadem corporis conditione pendeant, vix opus est ut aliam ab alia distinguamus. Oppilata igitur et quædam anasarcæ debilium exempla sola negotium faceffere possunt. Inter illius exempla maxime notabilia, sunt, hydrothorax, ascites et graviditas, quæ nonnunquam anasarcam comitantur vel excipiunt. Duo autem morbi priores sæpius aliquod pulmonis, cordis aut hepatis vitium sequuntur, et hoc modo morbus primarius nonnunquam distingui potest. Hydrothoracis idiopathicæ causa et signa sæpe obscura sunt et ambigua: graviori autem sub initio spirandi difficultate, et pulsu inæqualiter intermittente, comitari solet quam anasarca idiopathica. Fluctuatio humoris in abdomine, asciten ostendit. Sub hujus initio, quando exigua tantum laticis portio effunditur, fluctuatio facilius sentietur; abdomen, corpore anteriora versus inclinato, attrectando. Contra autem, quando humor eo increverit ut abdomen

8 DISPUTATIO MEDICA

domen vehementer distendatur, corpus resupinatur oportet, ut laticis fluctui spatium detur*.

Mulieribus uterus gerentibus in ultimis graviditatis mensibus, familiaris est pedum ac talorum tumor, qui paulatim ad crura et femora ascendit; vespere augetur; noctu evanescit; ita ut mane interdum nullus fiat, et tandem brevi post partum plerumque discutiatur; fin autem post partum perstat, comitantibus simul, debilitate, pallore et solidorum laxitate veram anasarcam esse, jure colligitur. Licet enim ex affectu loco proprio signa originem traxerint, et morbus igitur ad species *symptomaticas* relegandus videatur: negari tamen non potest quin ex vitio partiali, generale tandem oriatur. Hujusmodi itaque hydrops exempla *idiopathica* habenda videntur.

Chlorosis sub initio non facile ab hydrope ingruente distingui potest: nec mirum, cum uterque morbus ex eadem aut saltem confimili corporis conditione pendeat, et illa haud ra-

ro

* Prof. MONRO in Prælectionib,

DE HYDROPE ANASARCA. 9

ro in hanc terminetur. Cum autem chlorosi medendi ratio aliquantum diversa sit, et medicamenta quædam postulet quæ in uterum potissimum agant, liquido patet has duas affectiones haud parum esse diversas; facile ut mihi videtur distingui possunt, animum ad quæ sequuntur advertendo. Chlorosis, puellas a decimo quarto ætatis anno aut circiter afficere solet; nec ante dimittere quam menses se ostenderint, et secundum naturam profluxerint. Præter signa quæ cum hydrope communia habet, ægra de gravante lumborum dolore conqueritur: convivia fugit, et porro adest rei non esculentæ desiderium: quæ omnia morbi naturam plane indicant. A polysarcia dignoscitur anasarca, eo quod in illa vultus color naturalis haud mutatur et cibi appetentia illæsa maneat et muscularum compages firmior sit. A pneumatosi distinguitur anasarca, sono sub manu crepitante. Porro illa intumescentia sive a plaga sive sponte oriatur; de repente suboriri solet, et ad maximum suum

B

incrementum

10 DISPUTATIO MEDICA

incrementum tam cito festinat, ut facile distinguatur. A rachitide internoscitur anasarcæ, capite magno, anterius maxime tumente, geniculis tumidis, tumido abdomen et carnium marcore.

CAUSÆ REMOTÆ,

In prædisponentes et excitantes jure distribui solent. Prædisponentes videntur esse temperamentum leucophlegmaticum, debilitas, ætas proœcta et sexus muliebre. Licet omnis ætas anasarcæ opportuna fit: vix tamen dubitari potest, quin ætas proœcta huic malo proclivior quâvis aliâ ætate evadit, quia senes plerumque sunt juvenibus debiliores. Prof. DUNCAN, nî fallor, in prælectionibus suis practicis, afferere solebat, plures dimidio eorum qui anasarcâ laborant, annum quinquagesimum excessisse: contra vero Prof. HOME, adolescentis ætatem aut huic propriorem frequentius

DE HYDROPE ANASARCA. ii

quentius anasarcâ corripi affirmat in prælectionibus suis. Quatenus mihi tyroni judicare fas, priorem sententiam amplecti cogor: plures enim dum Londini medicinæ operam navabam in Nofocomio Westmonasteriensi, anasarcâ laborantes vidi; omnesque fere annos quadraginta plus nati fuerunt.

* Temperamentum leucophlegmaticum veteres λευκον φλεγμα apellarunt, et adesse dixerunt, ubi sanguis, densitate et rubore suo amissis,

* “ Hoc temperamentum insignitur laxo ac debili corporis habitu, saepe obeso, vultu pallido, cute levi fine pilis, capillis albis, pulsu tardo, debili, vasis sanguinem vehentibus parvis, humoribus ut fertur, aquos magis et blandioribus solito, circuitu languido, concoctione, excretione, secretione tardis, aliquando impeditis, animo hebeti, torpido, aliquando somniculoso, haud facile commovendo, ad metum et avaritiam maxime proclivi. Tali constitutione praeditis, exercitatio et stimulantia remedia aliquando, convenienter: neque multum nocet interdum, caluisse mero.”

GREGORY, Consp. Med. Theor. t. i. p. 521.

amissis, laxus, mucosus ac frigidus evadit. Quando autem sanguis exinde in aquosam tenuitatem abit, tunc hydropem adesse dixerunt. Veterum autem de hoc humorum vitio conjecturis immorari, vix operæ pretium est; ad causas igitur excitantes, sive illas quæ leucophlegmasiam augendo vel debilitatem inferendo agunt, festinamus. Hæ autem plurimæ sunt, quarum præcipuæ, sunt:

imo, Cibus ex materia imbecilla vel tenace, et potiones frigidæ et nimiæ. Hujusmodi enim diæta ad corporis vires sustinendas non valet, et non raro infirmat, si ea sit ut difficile concoquatur. Huc pertinet cibus ex materie glutinosâ, fibrosâ, farraceâ non fermentata, aut pingui conflatus; potiones frigidæ in corpus prius calefactum ingestæ subito sæpe morbum excitant, præsertim in his qui ex labore sudant, aut qui sudantes, frigori objiciuntur. Huc referenda est * anasarca hydropotarum, ab aquis variis intempestive ingestis; a diæta aquosa, fructibus horæis &c. pendens.

Hæc

* SAUVAGES in Nosologia.

Hæc enim omnia corpus nonnunquam adeo
debilitant ut morbus subito oriatur. SYDEN-
HAM de hac causa differens, inquit, “ Aquæ
“ potatio in iis, qui generofis liquoribus diu
“ adsueverant, sanguini eandem noxam in-
“ fert ;” nec hujus rei ratio obscura videtur :
quo enim validior est stimulus quo utimur, eo
fortiori indigemus ut vires sustentantur, sub-
ductis igitur liquoribus generofis, vires fran-
gantur, oportet.

2do, Abusus liquorum spirituorum, totius
corporis et potissimum ventriculi ac hepatis
vires ita frangit, ut hydropem sæpiissime indu-
cat.

3to, Aër frigidus ac humidus qualis locis
frigidis ac paludosis incumbit, corporis vires
mirum in modum imminuit, exhalationem per
cutem reprimit, et tandem solidorum contex-
tum et resiliendi vim adeo debilitat, ut sanguis
justo tenuior et aquosior evadat. Porro, veri-
simile est vascula in summa cute hiantia, haud
parum aquæ ab aëre imbibere, præcipue quando
exhalatio

14 DISPUTATIO MEDICA

exhalatio per cutem repressa est. Hæc absorbendi vis in his potissimum viget, quibus sanguinis motus languet. Hydropicorum cutis adeo arida est, ut cursus humorum tenuium inversus videatur, et exhalatio per eandem nulla propemodum fiat. Hinc facile ratio reddi potest, quare in regionibus, quibus cœli temperies humida ac frigida est, hydrops crebro et pertinaciter incumbat.

4to, Ignavum vitæ genus corporis vires mire convellit; vèntriculus infirmatur; sanguinis circuitus, languidus, alvusque tarda fiunt; viscera oppilantur: hinc artifices quiue vitam sedentariam degunt, huic morbo opportuni evadunt*.

5to, Sanguinis jactura sive arte sive sponte fiat, morbum sæpe inducit. Vasorum a sanguine detracto exinanitio brevi plerumque resarcitur; potissimum in sanis: in infirmis autem tarde reficitur. Cum enim vasa majora particulis rubris ac glutine suo spoliantur; tonus, qui non nisi ex densioribus hisce sangu-

nis

* RAMMAZINE de Morb. Artif.

nis partibus pendet, ammittitur: et anasarca ob tenuissimam sanguinis partem quæ jam supereft, facile accidit. Nec non justa glutinis quantitas, quâvis de causa imminuta, eundem effectum edere solet. Hoc imminuitur aut spoliatur, diabete mellito, diarrhæâ pertinaci, magna suppuratione, nimiâ lactis secretione, magna salivæ jactura, menorrhagiâ albâ, largâ semenis profusione, &c.

6to, Excretionum suppressio, veluti urinæ, exhalationis per cutem, fluxûs hæmorrhoidum et potissimum mensium retentio * aut suppressio sæpe ad anasarcam viam sternunt. Hic loci observare licet, excernendorum retentionem sæpe morbi signum non causam, esse. Sic in amenorrhæa emanationis, totius corporis et præcipue ovarii debilitas, non est causa anasarcæ, sed potius effectus.

7mo, Morbi prægressi tam acuti quam longi, aliæ hujus vitii causæ sunt. Qui a morbis acutis invalescunt, his pedes ac malleoli tumescere solent: et ventriculus nonnunquam adeo infirmatur,

* FRIEND. Op. p. 96.

16 DISPUTATIO MEDICA

infirmatur, ut si cibi plus justo, forte ingera-
tur, hydrops saepe superveniat. Hujusmodi
igitur convalescentibus, roborantium usus ne-
cessarius est. Eadem ventriculi ac totius cor-
poris debilitas, febres ac phlegmasias saepe ex-
cipit, in diathesin hydropicam, degeneratura.
Febres quidem intermittentes ac remittentes,
quae longum spatium duraverunt, hepatici aut
spleni, labem inferre solent, cui plerumque a-
scites supervenit. Impedito enim sanguinis
venosi cursu, ab arteriis extremis non sine
summa difficultate transfibit: cumque vires
quae cursum sanguinis expediunt, non mul-
tum simul afficiantur, congestio fiat, oportet.
Primo in venis, quia in his sanguinis motus
languidior est quam in arteriis. Deinde in
arteriis; et denique his praeter modum disten-
tis, tenuior sanguinis pars, per vasa exhalantia
effundatur, majori solito copiâ, necesse est. Hoc
modo effusio adaugeri videtur, obstructionibus
cordis, pulmonis, hepatis; polypis in venis
existentibus,

existentibus, compressione externa, tumoribus et situ corporis. Negari autem non potest, quin anasarca salvis visceribus, nonnunquam accedat. Variolas præmaturè evanescentes, et scabiem repressam, idem vitium sequitur. In quibusdam morbi exemplis scarlatinæ supervenientis, aëris gelidi afflatus tumescentiæ occasionem præbuisse videtur*.

8vo, Affectus animi deprimentes corporis vires paulatim deterunt. Mœltitia, sanguinis circuitum languidum reddit; totum corpus infirmat et exhalationem per cutem minuit. Terror etiam huic vitio ansam præbet, ut satis docent multa exempla, hâc causâ oriunda. Porro, amor fastidio pensatus corporis vires cæco carpit igni et huic vitio diras suas tragedias Iudendi occasionem præbet.

DE RATIONE SYMPTOMATUM.

Veteres omnis fere morbi culpam in sanguinem conferre solebant. Hodie autem ætas

C

excultior

* De HAEN Rat. Med. t. 1.

18 DISPUTATIO MEDICA

excultior morborum causas altius repetit ; et non solum humorum sed etiam solidorum via indagans, medendi artem haud parum excoluit. Humorum quidem physiologia ac pathologia, ut mihi videtur, nondum eâ, quâ decet, curâ, investigantur : plerisque enim medicis persuasum est omnes fere quas humores mutationes subeunt, a solidorum vitio esse oriundas. Dotes mechanicæ quibus solidum animale ad vitæ usus aptatur, sunt tres, adhæsio, flexibilitas, et resiliencia. Dupli modo variare aut peccare potest omnis pars solida : aut nimia aut nimis parva adhæsione aut flexibilitate aut resiliencia. Aucta adhæsione, augetur plerumque resiliencia ; flexibilitas vero imminuitur ; imminuta adhæsione flexibilitas major fit et vicissim resiliencia minor. Hujusmodi varietates nonnunquam sanitatis limites excedentes, justos et quidem graves morbos faciunt*.

Omnia

* Vide sis GREG. Conf. Med. Theor. t. I. cap. I. 2.

DE HYDROPE ANASARCA. 19

Omnia morbi signa solidorum adhæsionem multum imminutam indicant: manifesta enim sunt carnium mollities ac flacciditas: solido autem animali laxo ac flaccido factō, vis illa contrahendi quā fibra musculosa prædita est, minuitur, ac debilitas supervenit. Hinc omnis motus tam voluntarius quam invitus, languidus evadit; et sanguinis circuitus etiam, ingruente morbo, eodem languore afficitur: hinc faciei pallor et pulsus debilis, tardus. Si forte sanguinis cursus exercitatione aut quāvis aliâ causâ acceleretur, cor ob debilitatem, undâ sanguinis justo majore fere obruitur et in motus enormes rapitur.

Ingravecente morbo, pulsus frequentior fit et vespere potissimum, festinatur, ut in hecticas observare licet. Alia ab aliis de hujus febriculæ causa ratio redditur. Sunt quibus oriri videtur a natura cum vi morbi colluctante, vel ab humoris effusi irritamento. Quantitas autem sanguinis quæ hoc morbi stadio in vasis existit, minor est quam ut vel naturæ molimi-

ne

20 DISPUTATIO MEDICA

ne vel laticis effusi stimulo opus foret ad eam contractionibus tam frequentibus propellantam: haud equidem negaverim, quin late~~x~~ ille morbi finem versus resorptus, vasis aliquando stimulo sit; cum autem pulsuum frequentia saepe observatur in exemplis ubi resorbendi vis impeditur; fieri non potest, ut humor absorptus causa sit necessaria illius phænomeni. Anteponenda igitur mihi videtur illorum sententia, quæ cordis et arteriarum ictus frequentiores debilitati tribuit.

Plures sunt quidem debilitatis conditiones quæ a se invicem haud distinguuntur. Debilitas hydropica (ut vocari potest) quodammodo distat a debilitate febrili: illa paulatim obrepit et crescit, non nisi post longum tempus ad summum perventura, nec nisi ægre vel naturæ vel artis beneficio sublevanda: hæc autem subito adoritur et brevi cursum suum legit, naturæ vel artis auxilio facilius superanda.

Hæc

Hæc solidi animalis laxitas sanguini vitium non inferre non potest : ventriculus enim, omniaque viscera quæ cibi concoctioni inferviunt, jam laxa, infirmata, muneri suo imparia evadunt. Chylus igitur crudus et forsan corruptus in sanguinem defertur. Sanguis enim fit tenuior et magis aquosus ob vasorum debilitatem ; nam, quo major est vasorum actio, saltem intra certos limites, eo copiosiores sunt particulæ rubræ : cum autem vasa in hoc morbo haud parum debilitantur, illæ rariores sunt et sanguis magis aquosus fiat, oportet. Porro, tenuissima sanguinis pars quæ exhalatione per cutem aut per vias urinarias excerni solebat, jam ob vasorum debilitatem retenta, per exhalantia in omnia corporis cava effunditur. Huic effusione favet nimia vasorum exhalantium et venarum lympham vehentium laxitas, quæ morbum semper comitatur ; et efficit, ut tenuissima pars sanguinis magna copia effundatur et impedit quo minus resorbeatur. Hinc latex effusus in telam cellulosam ubique

22 DISPUTATIO MEDICA

ubique perviam diffunditur, et corporis molem mirabiliter adauget; modo in abdomen, modo in cerebrum, saepius autem in pulmonem ob hujus visceris laxitatem majorem, tranfit. Hinc manifestum est, asciten, hydrocephalum et hydrothoracem, ab anasarca oriri: contra, ascites, hydrothorax et viscerum tumores, redditum sanguinis impediendo, anasarcam inferre solent.

Alia sunt signa quorum ratio ex pathologia supra posita, satis manifesta est. Horum signorum præcipua sunt:—artuum inferiorum potissimum, tumor, foveola prementis digitæ vestigium retinens, fitis, cutis siccitas, urina parca, tussis, spirandi difficultas, ulcera, gangræna.

Artuum inferiorum tumor ab humore in telam cellulosam effuso pendet: latex enim tum ob pondus suum ima petat oportet, tum quia sanguinis circuitus in partibus a corde remotioribus languidior est, effusio in imis partibus jure expectanda. Cumque cellulæ secum in vicem

vicem libere communicant, necesse est, ut tumor partes inferiores primo occupet: eadem est ratio tumoris vesperi aucti, mane vero, immutati.

Foveola prementis dīgiti vestigium retinet, quia aqua corpus est, nulla fere resiliendi vi præditum; cutisque ipsa, tono suo et vi resiliendi fere amissis, pro tempore ægre resilit.

Sitis a faucium et linguæ ficcitate, cutisque ficcitas ab exhalatione solita impedita pendere videntur; linguæ quidem et faucium ariditas partim vasorum debilitati, partimque humori in telam cellulosam effuso, tribuenda videtur.

Urina parca debilitatem causam suam agnoscere videtur; vasa enim sanguinem vehentia adeo infirmantur, ut a latice inundante neque per renes, neque per cutem, neque per aliam quamvis viam, se expedire queant. Effusio igitur, per breves exhalantium fines fiat, oportet; hinc urinæ paucitas.

Tuffis

24 DISPUTATIO MEDICA

Tussis et spirandi difficultas si ab initio adfint, totius corporis et præcipue muscularum respirationi inservientium, debilitati tribuendæ sunt; fin minus, humori in thoracis cavyum vel in pulmonem accumulato, vesiculaeque aërem vehentes comprimenti, cavumque thoracis imminuenti: quoties enim hoc diminuitur, justa aëris quantitas hauriri nequit: hinc debilitas et respirandi difficultas, ob vitæflammam haud satis ventilatam.

Ulcera et gangræna oriuntur a debilitate et sanguinis circuitu ob nimiam partium distensionem interpellato: quinetiam serum diu stagnans acrius forsan fit, et cutem rodit: hinc aëri aditus datur, et gangræna ulceri brevi supervenit.

DE PROGNOSI.

Judicium de morbi eventu ferri potest; considerando, causas excitantes, ægri temperamentum

mentum et ætatem, signorum durationem et potentiam.

Si morbus ab exhalatione per cutem impedita, originem traxerit, facilem plerumque curationem admittit.* Anasarca ab adiapneustia SAUVAUGESII hujus rei exemplum esto. Quo minor est solidorum laxitas eo major salutis spes. Si æger florenti ætate furerit, nec vires intemperantiâ aut morbis prægressis fractæ; judicium felix ferri poterit. Anasarca quæ convalescentibus ab acutis morbis supervenit, modo viscera sana ac schirro immunia sunt, satis facile sanatur. Æger autem in hujusmodi casibus, viribus naturæ solis fidere non debet, quia interdum, et si omnia in tuto esse videbantur, eadem debilitas revertere solet. Iisdem igitur auxiliis defendenda erit aliquandiu valetudo ægri, quibus adversa in commodam mutata fuit. Ill. MILLMAN † afferit plures fæminas quam viros sanari, quia (inquit)

D

illæ

* SAUVAGES Nofol. t. ii. p. 472.

† Animadversiones de Hydrope, &c.

26 DISPUTATIO MEDICA

illæ cordis, pulmonis, hepatisque vitiis rarius laborare solent.

Si latex effusus pulmonem, pericardium aut cerebrum occupet, summum metuendum est periculum. Quando vultus, pulmone serofa colluvie infarcto, fit turgidus ac lividus; quando æger deliquia animi patiatur aut delirio turbetur; si morbus diu duraverit, vel a visceribus tumefactis aut induratis; si, denique, æger senio aut morbis conficiatur; quicquid omnium horum accedat, nulla erit salutis spes.

Nonnunquam quidem, præter omnem spem, æger sanitatem recuperat: est enim ubi humor effusus foras fibi viam patefacit, vel formâ diarrhaëæ, ptyalismi, nonnunquam cute exit et interdum febricula supervenit, quâ humor effusus evacuatur.

DE RATIONE MEDENDI.

Pathologiæ supra traditæ sequentia medendi confilia satis accomodata videntur:

imo,

- 1mo*, Causas excitantes tollere,
- 2do*, Humorem effusum evacuare,
- 3tio*, Tonum corporis restituere.

Ut primum consilium absolvatur, cavendum est ne qua ex causis excitantibus in corpus agere perget, operamque nostram irritam reddat. Si morbus ex suppressione cujusvis excretionis consuetæ originem duxerit, medicamentis idoneis ad statum pristinum quamprimum reducenda est. Nonnullæ sunt quidem causæ excitantes ad quas tollendas, nulla remedia, nulla consilia valent; istiusmodi causæ sunt, valvulæ cordis et arteriarum in os convergæ, polypi, &c.

Si a jecore aliove viscere indurato aut tumefacto morbus oriatur, ut sæpe evenit, summa opera danda est ut vitium tollatur. Præcipua medicamenta quæ huic fini respondere inveniuntur sunt,* crystalli, tartari, hydrargyrum et cicuta. Hæc quidem interdum votis nostris

* Vide s̄is Prof. HOME de hoc med. &c. in exper. clinicis, &c.

28 DISPUTATIO MEDICA

nostris respondent; fæpissime autem, spem nostram fallunt.

Si igitur morbus diu perstiterit et a schirro pendere videatur, ad hæc medicamenta et præcipue hydrargyrum confugiendum est.

De causis excitantibus plura dicere, supervacaneum mihi videtur. Æger monendus est, ut causas quæ ad morbum excitandum et augendum valent, sedulo vitet. Illarum præcipuae sunt, Jupiter frigidus ac humidus; dīæta tenuis et aquosa, desidia, ebrietas, Venus nimia, &c. In hoc enim rei cardo vertitur ut hujusmodi noxæ vitentur.

Secundum consilium dupli modo expleri solet: humor enim in telam cellulofsam effusus, evacuatur vel viis arte factis vel modo naturali, scilicet emissariis corpori propriis.

Magna quidem humoris copia viis arte factis, non sine magno ægroti levamine, sæpe detrahi potest: maximum autem periculum haud raro hanc medendi rationem sequitur. Partibus enim jam frigidis et flaccidis, gan-

græna

DE HYDROPE ANASARCA. 29

græna sæpe supervenit. Hujusmodi igitur remediis a peritoribus medicis jam abstinetur: nec adhibentur nisi in exemplis ubi cætera omnia remedia incassum tentata fuerunt vel ubi dura necessitas cogit. Veluti casibus in quibus pectoris angustia et spirandi difficultas strangulationem minitantur: vel ubi latex cutem adeo distendit, ut disrumpi periclitetur, vel denique ubi erythema inflatam cutem occupat.

In his enim exemplis, prudentis erit, humorū viis arte factis detrahere, ne æger stranguletur colluvie serosa quæ pulmonem opprimit, aut gangræna cuti superveniat. Majus enim a cute disrupta quam incisa, est gangrænæ periculum.

Humor igitur in quibusdam exemplis arte detrahendus est: quod variis modis effici solet: istiusmodi sunt, vesicatoria, fonticuli, puncturæ, et attrahentia.

Vesicatoria a pluribus nunc dierum damnantur; diffusilem enim phlogosin efficiunt, prævi in gangrænam ruituram.

Fonticuli

30 DISPUTATIO MEDICA

Fonticuli quoque gangrænam inducere solent. Rejiciuntur igitur nec injuriâ ; irritatio enim a corpore extraneo vulneri indito citius seriusve gangrænam inferre solet.

Puncturæ omnibus hujusmodi remediis anteponendæ sunt. Humorem enim cito detrahunt et quod maximi momenti est, minorem labem parti inferunt. In hoc autem remedio exhibendo, hoc semper agendum est, ut parvæ punctiunculæ a se invicem pollices circiter duos distantes fiant. Primo supra genu et dein si opus fuerit, ad partes inferiores paulatim et caute descendendum est ; quo enim a corde longius partes distant, eo major est ad gangrænam proclivitas.

Inter pungendum ne nervis, venis aut tendinibus vulnus inferatur, caveatur ; mitius aliquod linimentum partibus incisis imponatur, et vulnera bis indies lustrentur, humorque manuum compressione exprimatur, oportet. Si gangrænæ signa supervenerint, remedia exter-
na, qualia sunt, fotus calidi et stimulantia : et
pariter

pariter interna, veluti cortex peruvianus et vimum, liberali manu exhibeantur.

Attrahentia. fol. brassicæ et bryoniæ rad. cruribus distentis imponi solebant: illa cuti erosæ admoventur; hæc contusa et calefacta usurpatur. Horum effectus interdum insig-
nes, modo fere nulli, esse, feruntur. Eodem confilio scilla olim cuti imponi solebat.

Hæc quidem sunt præcipue observanda, quando humorem viis arte factis detrahere statutum est. Nunc de remediis quibus modo naturali (i. e.) emissariis corpori propriis eva-
cuatur, differendum. Hæc autem remedia plurima sunt, de quorum præcipuis nunc di-
cendum est: et primo de remediis diureticis,
quorum maxime laudata, sunt, scilla, cryst.
tart. digitalis, nicotiana, &c.

Cum machina humana ita a natura compa-
rata fit, ut renes tenuiorem sanguinis partem,
sanitate substanti, secernant, et horum actio
in hoc malo imminuatur, sponte quasi et na-
tura ipsa monstrante, in hydrope indicantur
diuretica:

32 DISPUTATIO MEDICA

diureticas: hæc porro corpus multo minus quam alia medicamenta infirmant; multis igitur non minibus anteponenda videntur: hanc igitur mendendi viam præcipue tentandam BOERHAAVIUS judicat. RIVERIUS inquit, “cæteris præstant medicamentis ea quæ per urinas feros humores evacuant, et felicior ut plurimum hâc viâ, curatio solet procedere.” Eadem est fere HOFFMANNI sententia, dicentis, “Post sufficientem per alvum excretionem, diuretica in usum vocanda sunt.”

Maxime autem dolendum est, diureticorum virtutem adeo esse incertam ut spem nostram haud raro fallant. Ad plura igitur hujusmodi medicamenta decurrentum erit, donec unum quod votis nostris respondebit, inventum fuerit.

Scillæ radix inter efficaciora habetur; alter ab aliis exhibitur. Optima dosis videatur ëa quæ nauseam movet. Pilulæ e scilla confectæ cum hydrargyro conjunctæ, sæpe feliciter præscriptæ fuerunt. Prof. HOME formâ pulveris

pulveris exhibendam judicat; grana duo vel tria bis indies donec tandem vomitio supervenierit*.

Crystalli tartari optimos interdum effectus in anasarca præstant; primo alvum leniter laxant, et postea urinæ secretionem solum plerumque afficere solent. Ad hoc autem præstandum, necesse est ut magnâ aquæ copiâ solvantur et dosibus modicis ac diu continuatis sumantur; nam si aqua parcus adjecta fuerit, renes haud valide carent. Prof. HOME undeviginti hydrope vario laborantium plus quam

E dimidiam

* De hujus medicamenti viribus sic loquitur Professor: " Of 10 hydroptic patients 7 were cured; all the 10 laboured under ascites; 4 of the 7 cured, had anasarca; 3 of them had hydrothorax, and 2 had both anasarca and hydrothorax. These facts are strong in favour of the emetic method of using the squills when compared to the other evacuative methods in which they are commonly exhibited."

HOME's Clin. Facts and Experiments.

34 DISPUTATIO MEDICA

dimidiā partem sanavit*. Si urinæ secretionem non cito auxerint, omittantur oportet: quia magna aquæ copia quâ solvuntur, morbum non augere non potest.

+ MILLMAN catharticum ex calomelane et jalappa alvum semel aut bis solvere, et diebus alvi purgationi haud destinatis, crystallos tartari decocto hordei solutos præscribere solebat, et hoc modo multos meliores effectus præstari, quam si crystalli solum sumerentur, affirmat. Vix quidem dubitari potest, quin boni effectus qui ex hac crystallorum tartari administratione oriuntur, magna ex parte † potui liberaliter dato tribuenda sint. Acriter quidem olim disputatum est, utrum potus hydrope liberaliter dandus sit, necne. Nunc autem experientia constat potum ad libitum

* HOME's Clin. Facts and Experiments.

† Animad. de Hydrope.

‡ Vide MILLMAN, ut supra.

bitum in omni fere hydropis specie esse per-
mittendum. Sunt quidem qui opinantur po-
tum in anasarca anæmia nocere ; quippe quæ
a solidorum flacciditate et sanguinis tenuitate
pendeat. “ Des boiffons, (inquit BACHER),
“ peuveut etre néfables lorsque l'hydropisie
“ est occasionée par des hæmorrhagies consi-
“ derables *.” Experientia autem hunc ti-
morem vanum demonstrat : nam idem auctor
hæc verba habet : “ Si les diuretiques, les
“ purgatifs ont quelquefois réussî, c'est quand
“ les hydropisies ne dependoient que d'un
“ simple relachement : mais cette espece d'hy-
“ dropisie peut se guerir aussi parfaitement et
“ même plus sûrement par la methode, qui en
“ laissant aux malades la liberté de boire à leur
“ soif, leur prescrit, la boisson qui convient à
“ l'état présent de la maladie.” Et sane
quando magna feri sanguinis copia in corpo-
ris cava effunditur, vasa secernentia nî potus
justa

* Journ. de Med. pour l'an 1782.

36 · DISPUTATIO MEDICA

justa quantitate sumatur, collabi periclitantur. Itaque, urgente siti, potus ad libitum permittendus. Huic fini optime respondebunt, spiritus juniperi aqua et acido diluti; vinum Rhenum; aquæ ferratæ, vel aëre fixo imbutæ; vinum rubrum, &c. Potus imbecillus, quippe qui stomachum plus satis jam infirmatum magis adhuc infirmat, cavendus.

· Digitalis purpureæ folia magna vi in urina cienda pollere fertur. Modo quidem vomitionem, modo alvi purgationem, plerumque autem urinam insigniter cident. Cum autem hæc herba diros interdum effectus edat, cautissime utenda est.

Nicotiana haud parum a Doctore FOWLER commendatur: urinam copiose ciere solet, hoc autem certius expectandum, quando nauseæ et vertiginis sensus prægreditur.

Spiritus ætheris nitroſi urinam fæpe insigniter movet, uti Prof. DUNCAN in prælect. de med. usu, docemur.

Plurima

Plurima sunt quidem alia medicamenta diuretica, qualia sunt raphanus rusticanus, allium, semen finapi, juniperi baccæ et oleum, cantharides, sales alkalini, sales acidi, sales medii, colchicum autumnale, leontodon taraxacum, lactuca virosa, &c. sed longius feret de his sanguillatim tractare. Cum diuretica spem nostram sæpe fallunt, res aliis medicamentis tentanda est, qualia sunt :

Sudorifica, quæ a Doctore HAMILTON diureticis et catharticis anteponuntur ; in quibus autem exemplis diureticis anteferenda sunt, haud ita facile dictu. In morbo inveterato, quando ventriculus multum infirmatur et diuretica vix ferre potest, magis convenire videntur. Si pulmo colluvie serosa opprimatur, ita ut æger haud facile decumbat, vitanda sunt. Pulvis ipecacuanæ compositus omnibus hujusmodi remediis præstat et magis plerumque proderit, si balneum tepidum præmittatur.

Cathartica, certe constat experientia hydrophem alvi purgatione sæpe sanatum fuisse. In
anasarca

38 DISPUTATIO MEDICA

anafarca autem et præcipue idiopathica, ob ventriculi et totius corporis infirmitatem minime conveniunt ; et hoc potissimum de catharticis drasticis verum est. De his sic scribit SYDENHAM : “ Quoties tumor hydropicus a “ sanguinis tono relaxato ac deperdito, spiri- “ tibus penitus exhaustis, vel a nimia debili- “ tate atque evacuatione nascitur, in his at- “ que in aliis morbis ad hunc modum factis, “ æger non tantum non juvabitur a catharsi ; “ sed imminuto adhuc amplius tono, malum “ augebitur.” In anafarca igitur et præcipue idiopathica, cathartica et potissimum drasticæ, fere semper vitanda videntur. In quibusdam tamen exemplis, ubi pulmo humore affuso adeo opprimitur, ut respiratio haud parum impediatur, cathartica mihi idonea videntur ; copiam enim humoris imminuendo plus commodi, quam incommodi corpus infirmando afferre possunt. Crystalli tartari omnibus aliis anteponendi videntur ; eorum vires si for-

te

te segnius agant, additâ jalappâ, prout res postulaverit, augeri possunt.

Emetica a SYDENHAM nec sine fructu adhibita fuerunt: judicatu autem difficile est, quibus casibus idonea sunt. Eorum quidem usus periculo vacare non videtur, quia totum corpus conquassando tantummodo profundunt: hac enim ratione vim vasorum lymphaticorum absorbentem augent et urinam ac sudorem movent. Itaque cum corporis concussio valida ad hos effectus præstandos necessaria sit, vomitoria sola draistica adhiberi debent: leniora enim hos effectus edere non possunt: illa autem mortem aliquando accessere possunt. Idcirco vel non omnino vel cautissime exhibenda mihi videntur; præcipue in exemplis ubi magna spirandi difficultas adeat vel comatis signa comitantur. In casibus autem ubi vomitio sponte supervenierit, cæteraque remedia frustra tentata sunt, vel ubi, puncturâ factâ, humor vix effunditur, vomitoria haud

parum

40 DISPUTATIO MEDICA

parum prodeesse possunt. De medicamento-
rum evacuantium administratione, observan-
dum est, summi fore momenti, debilitati ut-
cunque illatæ, occurrere. “ Dum (inquit
“ SYDENHAM) evacuationibus tentatur cura-
“ tio et vires ægri non permittunt ut quoti-
“ dianæ fiant evacuationes, intermediis illis
“ diebus, corroborantia adhibere non impro-
“ bat.”

Tertium consilium, nempe tonum corporis
restituere, variis remediis absolvi potest. Qua-
lia sunt, medicamenta tonica, diæta nutriend,
exercitatio corporis, lavatio frigida, aër purus
ac siccus. Medicamenta tonica præcipua
sunt, cinchona peruviana, ferrum et amara.
In omnibus quidem morbis e laxitate et de-
bilitate solidi animalis pendentibus, ad cin-
chonam peruvianam statim decurritur; parum
autem proficere solet, nisi liberali manu suma-
tur.

Ferrum

DE HYDROPE ANASARCA. 41

Ferri rubigo aut tinctura felices effectus
sæpe præstant, Verisimile quidem est aquas
ferratas haud parum profuturas esse : hoc ex-
perientia confirmatur*.

Amara quoque haud parum interdum pro-
funt ; præcipua videntur gentiana, centaurea,
flores chamæmeli, colomba. Formâ tincturæ
aut vini cum aromatibus conjuncta optime
præscribuntur : et nonnullis ventriculis cin-
chonâ peruvianâ gratiiora videntur.

Diæta nutriend ex materie vel media, vel
valente parata, corpus insigniter roborat ;
dum nutrit concoctu facilis fit. Huic confilio
optime carnes animalium juvenum et præci-
pue omnis venatio et panis hesternus bene
fermentatus, cum condimentis, idonea : potus
fit cerevisia fortis, (Londinensis dicta), et vi-
num generosum ; quo interdum caluiffe, juva-
bit.

F

Exercitatio

* VAN SWIETEN com. ad BOERH. app. 1236.

42 DISPUTATIO MEDICA

Exercitatio tum corporis tum animi optimos præstabit effectus, nihil enim corpus magis roboret. Ambulatio aliis exercitationibus, modo ægrotantis vires finant anteponenda est ; fin minus, gestatio lenis primo in rheda, et deinde robore paululum restaurato, in equo. Si æger ipse auriga sit et corpus et animum jucunde exercebit. Navigatio hoc præstat quod diu noctuque fine intermissione perficit ; corpus leniter quatiat ; aëre salubri vitæ flamمام ventilat ; exhalationem per cutem insig- niter auget et ventriculum roboret.

Lavatio frigida tanta vi in corpore roborando pollet, ut nunquam omitti debeat. Modo illius usum corporis calor excipiat. Si hoc non fiat, satius erit corpus frigidâ perfundere vel si hoc etiam spem nostram fallat, aquam temperatam tentare quam remedii tam efficacis auxilium omittere ; quando corporis vires quodammodo restitutæ sunt, ad easdem penitus confirmandas, inter efficacissima remedia nec injuriâ, habetur lavatio frigida.

Aér

Aër purus ac siccus admodum necessarius videtur, præcipue si aër frigidus ac humidus mali causa existiterit. Quando ita se res habet, æger cœlum mutare debet; cavere paludum auras, et frigus matutinum ac vespertinum fugere.

Frictio sua commoda habet et plurimum prodest, horis matutinis adhibita, quia tunc partes detumescere solent. Inter fricandum manus sursum dirigenda ut cursus sanguinis venosi cor versus, promoteatur. Ne partes fricatae excoorientur, panno laneo, oleo blando imbuto, utendum est. Frictioni haud parum favet lenis compressio, quippe quæ ad fibras debiles ac laxas sustinendas facit. Hinc fasciæ nonnunquam partibus tumidis præcipue si una vel altera tantum tumeat, circumdari solent.

Cavendum est autem ne fasciæ partibus superioribus, incaute applicentur. His enim neglectis,

44 DISPUTATIO MEDICA, &c.

neglectis, pessimi effectus oriri obseruantur.
Dum corporis robur his auxiliis restituitur,
omnium secretionum et potissimum urinæ et
exhalationis per cutem, status adnotetur, o-
portet; ut si forte deficiant, perito remedio-
rum idoneorum usu promoventur, ne morbus
recurrat.

F I N I S.

MedHist
W4
E23
1792
P. /

